

Голові спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Львівська політехніка»
д.е.н., проф. Гринкевич С. С.

Відгук офіційного опонента
доктора економічних наук, професора

ЗОРИНОЇ ОЛЕНИ ІВАНІВНИ

на дисертаційну роботу Стасюк Катерини Зіновіївни
«Маркетингове управління логістичним потенціалом підприємств залізничного
транспорту в умовах лібералізації ринку»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 075 – Маркетинг
(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)

***І. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами.***

Сучасний ринок логістичних послуг характеризується утворенням глобального ринкового простору, мережевою інфраструктурою, відкритістю економік, доступністю до прогресивних технологій, інформації, сервісу провідних логістичних операторів, що актуалізує необхідність застосування сучасного маркетингового інструментарію ефективного управління логістичним потенціалом підприємств, який дає змогу керівникам, оперуючи цифрами та маючи цілісну картину, обирати правильні пріоритети в інноваційній, кадровій, інвестиційній, маркетинговій політиці підприємства, формувати обґрунтовані стратегії розвитку та досягати успіху в довгостроковій перспективі.

Сучасна ситуація на ринку залізничних вантажних перевезень обмежує реалізацію наявного логістичного потенціалу галузі, а також усієї країни і зумовлює необхідність підвищення уваги до ефективного реформування галузі з використанням світового досвіду та ефективних маркетингових інструментів. Тому тема дисертації Стасюк К. З. має суттєве наукове значення та є безперечно актуальною.

Актуальність опонованої дисертаційної роботи підтверджено також і використанням її матеріалів при розробленні наукових тем Національного університету «Львівська політехніка»: «Сучасні підходи маркетингового забезпечення розвитку соціальних та економічних систем» (номер державної реєстрації 0118U007357), «Інноваційна логістика в розвитку економічних систем

різних інтеграційних рівнів» (номер державної реєстрації 0118U100596), що підтверджено відповідними актами про їх впровадження.

2. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи, а також їх достовірність підтверджуються, насамперед, використовуваними автором методами досліджень. Методологічною основою виконаного дослідження стала сукупність загальних, дисциплінарних і міждисциплінарних методів дослідження. Серед методів досліджень, які дали змогу Стасюк К. З. отримати низку елементів наукової новизни, слід, насамперед, зазначити: контент-аналіз (для наукових підходів до вивчення лібералізації ринку залізничних перевезень; для формування сутності логістичного потенціалу в управлінні залізничним транспортом; дослідження генези поняття логістичний потенціал; – підрозділ 1.1., 1.2, 3.1.); порівняння (для дослідження світового досвіду лібералізації залізничних вантажних перевезень – підрозділ 1.3); ретроспективний аналіз (для формування бази показників, що складають індекс логістичного потенціалу – підрозділ 2.1,3.5); прогнозування та метод Хольта (для перспективного аналізу розвиток ринку залізничних вантажних перевезень – підрозділ 2.2); опитування (глибинне інтерв'ю керівників підприємств, що представляють ринок залізничних вантажних перевезень – підрозділ 2.5); анкетування (основних клієнтів залізничних вантажних перевезень та працівників підприємств, що представляють ринок залізничних вантажних перевезень – підрозділ 2.5); економіко-математичні методи (для розрахунку економічного та соціального ефекту від скорочення залізничної мережі – підрозділ 3.3); аналіз (поділ логістичного потенціалу на складові з метою ідентифікації та вимірювання часткових показників / субіндексів - підрозділ 3.4); синтез (зведення раніше відокремлених частин в єдине ціле для цілісного визначення індексу логістичного потенціалу підприємства – підрозділ 3.4); моделювання (для розробки математичної моделі логістичного потенціалу, – підрозділ 3.5); експертних оцінок (для побудови карти стейкхолдерів – підрозділ 2.6); модель 5 конкурентних сил (при оцінці поточного стану галузі - підрозділ 2.4), системний аналіз (для обґрунтування взаємозв'язків складових та показників, які складають систему індексу логістичного потенціалу – підрозділ 3.4.1); рангова кореляція (для оцінки узгодженості думок

експертів – підрозділ 3.4.2); метод аналізу Т. Сааті (для представлення ієрархічної моделі оцінки логістичного потенціалу підприємств залізничного транспорту – підрозділ 3.4.2); компаративний аналіз (для відображення взаємного зв'язку та балансу між визначеними компонентами – підрозділ 3.5.1); інверсний аналіз (для формування «простору критичних показників» спрямованих на покращення рівня логістичного потенціалу – підрозділ 3.5.1); діамантова модель Портера (для оцінки конкурентних переваг галузі залізничних перевезень – підрозділ 3.4).

Достовірність сформульованих у дисертаційній роботі положень підтверджена також і використанням здобувачкою ґрунтовної інформаційної бази – законодавчих та нормативно-правових документів у сфері залізничного транспорту, наукових праць вітчизняних та закордонних вчених, матеріалів державної статистичної звітності, а також звітності підприємств, інтернет-ресурсів тощо.

3. Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи

Структура дисертаційної роботи вибудована логічно та послідовно. Матеріали викладені належним стилем та на високому науковому рівні. Результати та висновки виконаної роботи повністю відповідають її темі, сформульованій меті та поставленим завданням.

У вступі до дисертації Стасюк К. З. обґрунтувала актуальність виконаного нею дослідження, сформулювала його мету, завдання, предмет та об'єкт, представила методи дослідження, розкрила наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, зазначила особистий внесок у проведені дослідження, подала відомості про апробацію його результатів.

У першому розділі «Стан дослідження лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень» (с. 30–77) здобувачка наукового ступеню систематизувала наукові підходи до вивчення проблеми лібералізації ринку залізничних перевезень, виокремлено моделі, особливості організації ринку, необхідні законодавчі ініціативи, фокус дослідження згідно особливостей тої чи іншої країни (с. 30-41); розкрила стан дослідження проблеми маркетингового управління галузі залізничних вантажних перевезень (с. 42-62); проаналізувала досвід лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень європейських країн (с. 63-75).

У другому розділі «Фактологічна база та маркетингові дослідження перспективи лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень» (с. 78–135)

Стасюк К. З. здійснила ретроспективний аналіз ринку залізничних вантажних перевезень України за період 2012 - 2020 рр (с. 78-81); здійснила перспективний аналіз розвитку ринку залізничних вантажних перевезень та визначила ймовірні сценарій розвитку галузі (с. 82-88); розробила рекомендації щодо імплементації програми лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень (с. 89-104); здійснила польові дослідження думки стейкхолдерів щодо лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень та рівня маркетингового управління логістичним потенціалом підприємств залізничного транспорту (с. 105-117); розробила механізм запровадження концепції стейкхолдер-маркетингу в реформуванні ринку залізничних перевезень (с. 118-131).

У третьому розділі «Обґрунтування основних напрямів розвитку маркетингового управління логістичним потенціалом підприємств залізничного» (с. 136–214) дисертантка розвинула понятійний апарат в теорії маркетингового менеджменту та логістики, а саме уточнила термін «логістичний потенціал» (с. 136-154); розробила положення оцінювання логістичного потенціалу на мікрорівні (с. 155-179); апробувала положення визначення індексу логістичного потенціалу підприємства (с. 180-188); обґрунтувала принципи функціонування ринку залізничних вантажних перевезень в умовах його лібералізації (с. 205-210).

У висновках (с. 215-223) дисертантка узагальнила отримані нею результати, а також навела рекомендації щодо практичного застосування окремих з цих результатів.

Дисертаційна робота Стасюк К. З. складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 294 сторінки. Основний текст роботи викладений 195-и сторінках. Робота містить 32 таблиці, 36 рисунків, 16 формул, 5 додатків, список використаних джерел із 241 найменувань. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає вимогам МОН України.

4. Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Ознайомлення зі змістом дисертації Стасюк К. З. дало можливість встановити ключові положення, які характеризують наукову новизну отриманих здобувачкою результатів, а саме:

- вперше розроблено теоретико-методичні положення оцінювання логістичного потенціалу підприємства. Виведено формулу розрахунку інтегрованого індексу логістичного потенціалу підприємства (с. 155-188);
- удосконалено систему принципів функціонування ринку залізничних перевезень, яка, на відміну від існуючих, є більш комплексною та включає принципи: холістичності, компатибільності, комплементарності, консеквентності, стабільності та безпеки, регуляції, ефективності та дієвості, стійкості та надійності, цифровізації, кібербезпеки, зворотного зв'язку (с. 205-210);
- уточнено термін «логістичний потенціал» (с. 136-154);
- удосконалено методичний підхід до оцінки оптимальної залізничної мережі, який включає розрахунок економічного та соціального ефектів від скорочення залізничної мережі (с. 197-204);
- набули подальшого розвитку концептуальні положення стейкхолдер-маркетингу, які, на відміну від існуючих, є прикладними до сфери залізничних перевезень. Ідентифіковано усіх стейкхолдерів ринку залізничних вантажних перевезень України та окреслено їх інтереси; розроблено мапу позиціонування стейкхолдерів у матриці «ступінь зацікавленості - вагомість впливу». Отримано стратегічні групи стейкхолдерів та запропоновано відповідні стратегії взаємодії. Розроблено рекомендації у вигляді стратегічної карти дій стейкхолдерів (с. 118-131);
- набули подальшого розвитку рекомендації щодо імплементації програми лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень та ідентифіковані структурні та стратегічні бар'єри входу, що можуть повністю запобігти одному з найважливіших ринкових механізмів створення здорової конкуренції: залученню та приходу нових конкурентів (с. 95-104);
- набули подальшого розвитку аналітичний інструментарій оцінки маркетингового середовища, який, на відміну від існуючих, базується на холістичному підході, що дозволяє розглядати проблему лібералізації одночасно на макро- та мікрорівні та служить основою конкретних, практичних технологій змін, які об'єднують і узгоджують всі змінні – чинники внутрішнього та зовнішнього маркетингового середовища - в одне ціле. Визначено ймовірні формати розвитку галузі (с. 78-88);

– набули подальшого розвитку систематизація наукових підходів до вивчення лібералізації ринку залізничних перевезень, що дозволяє виокремити моделі, особливості організації ринку, необхідні законодавчі ініціативи, фокус дослідження згідно особливостей тої чи іншої країни й обґрунтувати напрями розвитку в площині маркетингу і логістики та прикладна концепція маркетингу в сфері залізничного транспорту, яка, на відміну від існуючих, розглядається в контексті лібералізації ринку (с. 30-75).

Перелічені результати характеризуються високим рівнем наукової новизни, що свідчить про здатність дисертантки до проведення плідних наукових досліджень та про її належну ерудованість у колі питань проведеного дослідження.

5. Теоретична та практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи

Теоретична цінність результатів дисертаційної роботи Стасюк К. З. полягає у тому, що вони надають можливість систематизації наукових підходів до вивчення лібералізації ринку залізничних перевезень, що дозволяє виокремити моделі, особливості організації ринку, необхідні законодавчі ініціативи, фокус дослідження згідно особливостей тої чи іншої країни й обґрунтувати напрями розвитку в площині маркетингу і логістики та прикладна концепція маркетингу в сфері залізничного транспорту, яка, на відміну від існуючих, розглядається в контексті лібералізації ринку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та методичних рекомендацій щодо маркетингового управління логістичним потенціалом підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку та ін.

Практична значущість отриманих Стасюк К. З. наукових результатів підтверджується, зокрема, використанням окремих з них у практиці діючих підприємств: служби комерційної роботи і маркетингу Регіональної філії «Львівська залізниця» Акціонерного товариства «Українська залізниця» (довідка про впровадження №21-102021 від 18.12.2021р.), виробничого структурного підрозділу «Львівська механізована дистанція навантажувально-розвантажувальних робіт» Регіональної філії «Львівська залізниця» Акціонерного товариства «Українська

залізниця» (довідка про впровадження №11-01122021 від 01.12.2021р.), ТзОВ «ТРАНС ВАНТАЖ СЕРВІС» (довідка про впровадження №2002 від 28.12.2021р.), ТОВ «Спецтранс Груп» (довідка про впровадження №198 від 12.12.2021р.). Також теоретико-методичні положення та практичні рекомендації були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін: «Логістичний менеджмент» та «Міжнародна логістика» (довідка про впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальному процесі № 67-01-456 від 05.04.2022 р.).

6. Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях

За результатами виконаних Стасюк К. З. досліджень опубліковано 24-и наукові праці, серед яких 1 розділ монографії, 3-и публікації у наукових періодичних виданнях інших держав, 4 публікації у наукових фахових виданнях України, 2 публікації у наукових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз, 14 публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

В опублікованих дисертанткою наукових працях у повному обсязі висвітлено головні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. Результати проведених досліджень отримали апробацію на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та наукових семінарах кафедри маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка». Кількість друкованих робіт за темою дисертації та їх обсяг відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

7. Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Тема дисертаційної роботи, її зміст, об'єкт та предмет дослідження відповідають спеціальності 075 – маркетинг галузі знань 07 – управління та адміністрування.

8. Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи отримані Стасюк К. З. результати виконаного нею

дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати такі зауваження дискусійного характеру:

1. Здобувачка опрацювала науковий доробок українських вчених щодо маркетингового управління на підприємствах залізничного транспорту (с. 42-62). В результаті узагальнення отриманої інформації представила хронологію застосування маркетингової концепції на підприємствах залізничного транспорту (рис. 1.4, с. 43) тут доцільно було б навести характеристику кожному із виділених етапів: напрям, головні положення, методологія, результати досліджень.

2. Аналізуючи досвід лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень європейських країн (с. 63-76), доцільно було б більш детально представити досвід лібералізації в частині тарифоутворення, яке має на меті забезпечення рівного доступу до інфраструктури всіх операторів залізничного транспорту.

3. Ретроспективний аналіз ринку залізничних вантажних перевезень (с. 78-82) містить твердження, що залізничний транспорт є «двигуном розвитку економіки», доцільно було б надати статистичні дані, які підтверджують цю думку, а саме показники обсягу перевезених вантажів за видами транспорту або частку прибутку від залізничних вантажних перевезень в ВВП країни.

4. При здійсненні перспективного аналізу ринку залізничних вантажних перевезень (с. 82-89) виділено два сценарії розвитку песимістичний та оптимістичний. Слід деталізувати, що передбачає кожен із прогнозованих сценаріїв розвитку.

5. Здобувачка представила позиціонування стейкхолдерів у матриці «ступінь зацікавленості - вагомість впливу» (рис. 2.14, с. 123) та запропонувала відповідні стратегії взаємодії для кожної із стратегічних груп стейкхолдерів (с. 124-125). Потребує уточнення кожна із запропонованих стратегій.

6. Запропонована автором складова логістичного потенціалу K_5 Якість включає показники: вчасно здійснене вантажне перевезення, вантажне перевезення здійснене в повному обсязі, вантажне перевезення без помилок (с. 157-158). Для більш точного визначення рівня використання логістичного потенціалу підприємства ці показники потребують уточнення.

Однак, перелічені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності виконаного дослідження.

дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати такі зауваження дискусійного характеру:

1. Здобувачка опрацювала науковий доробок українських вчених щодо маркетингового управління на підприємствах залізничного транспорту (с. 42-62). В результаті узагальнення отриманої інформації представила хронологію застосування маркетингової концепції на підприємствах залізничного транспорту (рис. 1.4, с. 43) тут доцільно було б навести характеристику кожному із виділених етапів: напрям, головні положення, методологія, результати досліджень.

2. Аналізуючи досвід лібералізації ринку залізничних вантажних перевезень європейських країн (с. 63-76), доцільно було б більш детально представити досвід лібералізації в частині тарифоутворення, яке має на меті забезпечення рівного доступу до інфраструктури всіх операторів залізничного транспорту.

3. Ретроспективний аналіз ринку залізничних вантажних перевезень (с. 78-82) містить твердження, що залізничний транспорт є «двигуном розвитку економіки», доцільно було б надати статистичні дані, які підтверджують цю думку, а саме показники обсягу перевезених вантажів за видами транспорту або частку прибутку від залізничних вантажних перевезень в ВВП країни.

4. При здійсненні перспективного аналізу ринку залізничних вантажних перевезень (с. 82-89) виділено два сценарії розвитку песимістичний та оптимістичний. Слід деталізувати, що передбачає кожен із прогнозованих сценаріїв розвитку.

5. Здобувачка представила позиціонування стейкхолдерів у матриці «ступінь зацікавленості - вагомість впливу» (рис. 2.14, с. 123) та запропонувала відповідні стратегії взаємодії для кожної із стратегічних груп стейкхолдерів (с. 124-125). Потребує уточнення кожна із запропонованих стратегій.

6. Запропонована автором складова логістичного потенціалу K_5 Якість включає показники: вчасно здійснене вантажне перевезення, вантажне перевезення здійснене в повному обсязі, вантажне перевезення без помилок (с. 157-158). Для більш точного визначення рівня використання логістичного потенціалу підприємства ці показники потребують уточнення.

Однак, перелічені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності виконаного дослідження.

9. Загальна оцінка дисертації, її відповідність існуючим вимогам та висновки

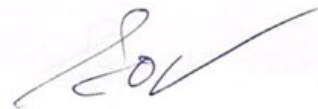
Дисертація Стасюк К. З. на тему «Маркетингове управління логістичним потенціалом підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну та практичну цінність.

Дисертація є завершеною науковою роботою та відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Стасюк Катерина Зіновіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 – управління та адміністрування за спеціальністю 075 – маркетинг.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу,
комерційної діяльності та економічної теорії
Українського державного університету
залізничного транспорту

О. І. Зоріна

Особистий підпис
завідуючої 22.08 2022 р.
завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ

Зоріна О. І.

